

ทักษะทางการเงิน: ปัจจัยสำคัญสู่การตัดสินใจออมเงินของคนไทย

วิษญาดา ฌอนอมชาติ^{1*}

Received 10 January 2026

Revised 22 April 2026

Accepted 25 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมเงินของคนไทย โดยพิจารณาทักษะทางการเงิน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างชาวไทย 900 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอนครอบคลุมกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล ภาคกลางและภูมิภาคอื่นของประเทศ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองไพรบิท เนื่องจากตัวแปรตามมีลักษณะข้อมูลแบบทวิลักษณ์ แม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะอธิบายพฤติกรรมการออมด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์เป็นหลัก แต่ยังมีข้อจำกัดในการอธิบายความแตกต่างของการตัดสินใจออมภายใต้บริบทนี้ครัวเรือนไทย โดยเฉพาะบทบาทของทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่าย งานวิจัยนี้จึงผนวกรวมปัจจัยเชิงพฤติกรรมดังกล่าวเข้ากับปัจจัยพื้นฐานเพื่ออธิบายความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินของคนไทย

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางการเงิน ระดับรายได้ ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาสะท้อนว่า การส่งเสริมการออมไม่ควรพิจารณาเพียงรายได้ แต่ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะทางการเงินและการส่งเสริมการทำบัญชีรายรับรายจ่ายควบคู่กัน เพื่อสนับสนุนการออมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การออม ทักษะทางการเงิน บัญชีรายรับรายจ่าย ระดับรายได้ ระดับการศึกษา

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

* Corresponding author email: wichyada@buu.ac.th

FINANCIAL LITERACY: A KEY FACTOR IN THE SAVING DECISIONS OF THAI PEOPLE

Wichyada Tanomchat^{1*}

Abstract

This study examines the factors influencing the saving decisions of Thai people, focusing on financial literacy, gender, age, educational attainment, income level, and income-expense record-keeping. Using a quantitative approach, questionnaire data were collected from 900 Thai respondents selected through multi-stage sampling across Bangkok, its metropolitan area, the Central region, and other regions of the country. The data were analyzed using a Probit model because the dependent variable, saving decision, is binary. Although previous studies have mainly explained saving behavior through economic and demographic factors, they remain limited in explaining differences in saving decisions within the context of Thailand's household debt situation, particularly regarding the roles of financial literacy and income-expense record-keeping. This study therefore integrates these behavioral factors with conventional determinants to explain the probability of saving decisions among Thai people.

The findings reveal that financial literacy, income level, educational attainment at the bachelor's degree level or higher, and income-expense record-keeping all have positive and statistically significant effects on saving decisions. The results suggest that policies to promote household saving should emphasize not only income but also financial literacy and financial discipline. Specifically, record-keeping effectively regulates spending for sustainable saving.

Keywords: Saving, Financial Literacy, Income and Expense Tracking, Income Level, Educational Attainment

¹ Burapha Business School, Burapha University

* Corresponding author email: wichyada@buu.ac.th

บทนำ

ท่ามกลางวิกฤติหนี้ครัวเรือนไทยในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นสูงที่สุดในรอบ 4 ปี โดยมีหนี้เฉลี่ยต่อครัวเรือนไทยสูงถึง 740,596 บาท (หอการค้าไทย, 2568) และมีคนไทยเพียงร้อยละ 22.4 ที่มีเงินออมเพื่อฉุกเฉินในระดับเหมาะสม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) สถานการณ์นี้สะท้อนว่า การออมในที่นี้ซึ่งหมายถึงการออมภาคครัวเรือนเพื่อเป็นเงินสำรองและเสริมความมั่นคงทางการเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว ไม่อาจอธิบายได้ด้วยรายได้และการศึกษาเพียงลำพังอีกต่อไป เนื่องจากบุคคลทุกระดับรายได้อาจเผชิญปัญหาขาดวินัยทางการเงินและตกอยู่ในกับดักหนี้ได้ จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาทักษะทางการเงินในฐานะปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจออมและการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ยั่งยืนของคนไทย จากสถานการณ์ดังกล่าว คำถามวิจัยสำคัญคือ ภายใต้บริบทหนี้ครัวเรือนสูง ปัจจัยด้านทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินของคนไทยหรือไม่

กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้ว่าการวิจัยเดิมจะยืนยันบทบาทของรายได้และการศึกษาในฐานะปัจจัยสำคัญของพฤติกรรมการออม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายว่าเหตุใดบุคคลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกันจึงมีพฤติกรรมการออมแตกต่างกัน ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนความจำเป็นในการนำตัวแปรเชิงพฤติกรรม ได้แก่ ทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเข้ามาร่วมอธิบายในแบบจำลองเดียวกัน โดยหลักฐานเชิงประจักษ์ระยะหลังพบว่า ครัวเรือนไทยที่มีรายได้สูงจำนวนไม่น้อยยังมีภาระหนี้สินสูงจนไม่สามารถออมเงินได้ (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบีและสมาคมธนาคารไทย, 2568) ขณะที่ผู้มีการศึกษาสูงบางส่วนยังประสบปัญหาขาดวินัยทางการเงินและก่อหนี้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (บุญยกุล สุภาพจน์, 2561; วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ, 2561) ภายใต้มุมมองทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม การออมจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพในการหารายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด การประเมินทางเลือก ความสามารถในการควบคุมตนเอง และการติดตามพฤติกรรมการใช้จ่ายของบุคคลด้วย

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวโดยผนวกรวมทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเข้ากับปัจจัยด้านรายได้และระดับการศึกษาในแบบจำลองเดียวกัน เนื่องจากการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมิได้เป็นเพียงเครื่องมือการบันทึกข้อมูลทางการเงินเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกที่ช่วยให้บุคคลตระหนักรู้พฤติกรรมการใช้จ่าย ควบคุมการบริโภค และการวางแผนการออมได้อย่างเป็นระบบ องค์ความรู้จากการศึกษานี้จึงไม่เพียงมีความสำคัญต่อการอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมเงินของคนไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงกับการสนับสนุนการออกแบบมาตรการระดับประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้สถานการณ์ที่ประเทศไทยยังเผชิญปัญหานี้ครัวเรือนในระดับสูง และประชาชนจำนวนหนึ่งยังมีข้อจำกัดด้านเงินออมเพื่อฉุกเฉินและการออมเพื่อวัยเกษียณ ผลการวิจัยนี้จึงช่วยชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการออมไม่ควรพิจารณาเพียงมิติด้านรายได้ แต่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงินในชีวิตประจำวันควบคู่กันไป

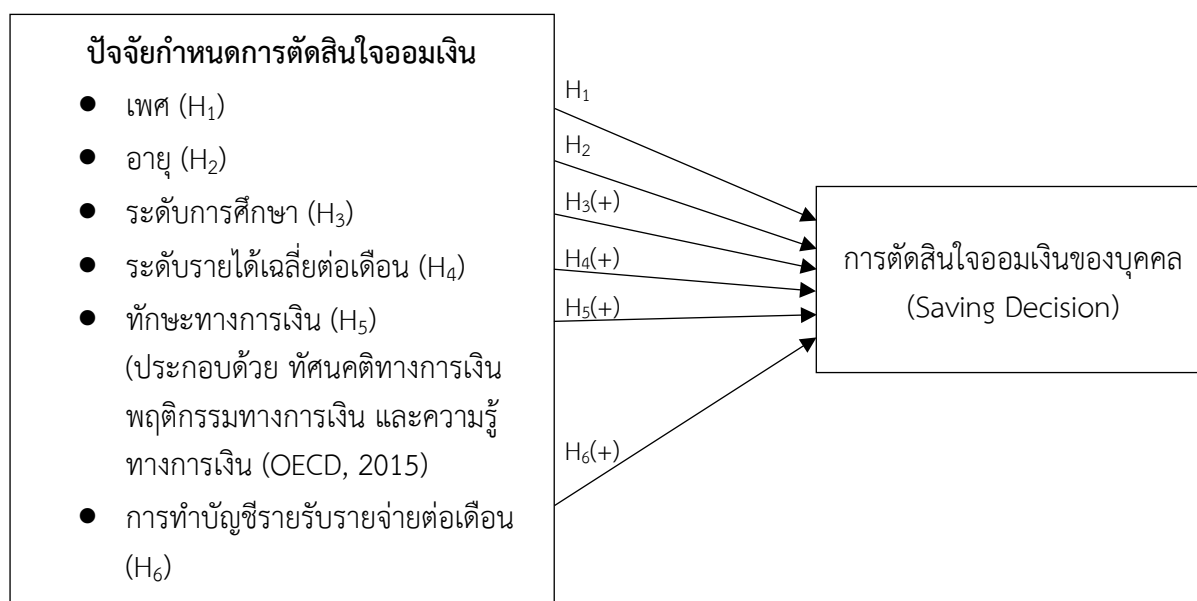
ในเชิงนโยบาย ผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนมาตรการสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การยกระดับนโยบายส่งเสริมทักษะทางการเงินของประชาชนให้เป็นมาตรการเชิงรุกและมุ่งเป้าไปยังกลุ่มเปราะบางทางการเงิน เพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจทางการเงินและความยืดหยุ่นทางการเงินของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ OECD ที่เน้นการพัฒนากรอบนโยบายด้านความรู้ทางการเงินบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (OECD, 2026) 2) การบูรณาการทักษะการทำบัญชีรายรับรายจ่ายและการวางแผนงบประมาณส่วนบุคคลเข้าสู่ระบบการศึกษา การศึกษานอกระบบ และแพลตฟอร์มดิจิทัลของภาครัฐในรูปแบบการส่งเสริมวินัยทางการเงินเชิงรุก โดยไม่พึ่งพามาตรการกระตุ้นรายได้เพียงอย่างเดียว แต่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินระดับบุคคล เนื่องจากการบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือเชิงพฤติกรรมที่ช่วยให้ประชาชน

มองเห็นรูปแบบการใช้จ่าย ควบคุมการบริโภค และจัดสรรเงินออมได้อย่างเป็นรูปธรรม และ 3) การใช้ผลการวิจัยประกอบการออกแบบมาตรการแก้ไขปัญหานี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มุ่งแก้ไขปัญหานี้แบบครบวงจร ทั้งก่อนเป็นหนี้ ระหว่างเป็นหนี้ และเมื่อหนี้มีปัญหา รวมถึงการส่งเสริมวินัยทางการเงินและการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายสาธารณะในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่า การสร้างความมั่นคงทางการเงินของครัวเรือนไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการเพิ่มรายได้หรือการปรับโครงสร้างหนี้ แต่ควรดำเนินควบคู่ไปกับการยกระดับทักษะทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงินผ่านพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติได้จริง เช่น การทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงิน ลดความเปราะบางของครัวเรือน และสนับสนุนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่มีผลต่อความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออม
2. เพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยด้านทักษะทางการเงินที่มีผลต่อความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออม
3. เพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยด้านการทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่มีผลต่อความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผลการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของเพศและอายุต่อการตัดสินใจออมเงินยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานที่ 1 และ 2 เป็นสมมติฐานเชิงไม่มีทิศทาง ขณะที่สมมติฐานที่ 3 ถึง 6 กำหนดทิศทางความสัมพันธ์เชิงบวกตามข้อค้นพบจากวรรณกรรมและเหตุผลเชิงทฤษฎี ดังนี้

- สมมติฐานที่ 1. เพศมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจออม
 สมมติฐานที่ 2. อายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจออม
 สมมติฐานที่ 3. การศึกษาในระดับสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออม
 สมมติฐานที่ 4. ระดับรายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออม
 สมมติฐานที่ 5. ทักษะทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออม
 สมมติฐานที่ 6. การทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออม

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีการออม

ตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์มหภาคพื้นฐานของ Keynes (1936) รายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการออม กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีรายได้เพิ่มขึ้นย่อมมีศักยภาพในการกักเงินส่วนหนึ่งของรายได้ไว้เพื่อการออมมากขึ้น แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยหลายชิ้นที่ยืนยันว่ารายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการออม (รัชนิ ปรีชา และ ปานแก้วตา ลัคนาวาณิช, 2562; วนิดา อินทสาร และชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ, 2564) อย่างไรก็ตาม หลักฐานเชิงประจักษ์ในระยะหลังสะท้อนข้อจำกัดของการอธิบายการออมด้วยรายได้เพียงอย่างเดียว โดยพบว่าบุคคลบางกลุ่มแม้มีรายได้สูง แต่ยังคงมีภาระหนี้สินสูงและขาดเงินออม (Bank of America, 2024) สอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบีธนชาติ (2568) ที่พบว่าคนไทยที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาทต่อเดือนร้อยละ 32 ยังคงใช้ชีวิตแบบเดือนชนเดือน ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่ารายได้เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการออม แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ หากบุคคลขาดความสามารถในการบริหารจัดการเงินอย่างเหมาะสม จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงคงตัวแปรรายได้ไว้ในฐานะปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และคาดว่าระดับรายได้ที่สูงขึ้นจะเพิ่มความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออม อันนำไปสู่การตั้งสมมติฐานที่ 4

ทฤษฎีวงจรชีวิต (Life-Cycle hypothesis) ของ Modigliani and Brumberg (1954) อธิบายว่าพฤติกรรมการออมของบุคคลเปลี่ยนไปตามช่วงวัย โดยในวัยหนุ่มสาวบุคคลมักมีรายได้น้อยและไม่สูงนักและอาจไม่มีเงินออมหรือมีหนี้สินเพื่อการสร้างตัว ขณะที่วัยทำงานเป็นช่วงที่รายได้มักเพิ่มขึ้นและมีศักยภาพในการสะสมความมั่งคั่ง ส่วนวัยสูงอายุเป็นช่วงที่เงินออมสะสมอาจถูกนำมาใช้จ่ายมากขึ้น แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานศึกษาของ พัชร สีทธิโอฬารสกุล และ มะดาโอะ สุหลง (2565) ที่พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในบริบทของประเทศไทยยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่นงานศึกษาของ วราลักษณ์ ลิ้มกาญจนา และคณะ (2563) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการออมเงิน ขณะที่ ชนินทร์ โตโพธิ์ไทย (2564) ที่พบว่าอายุไม่ส่งผลต่อจำนวนเงินออมอย่างมีนัยสำคัญ ความไม่สอดคล้องดังกล่าวอาจเกิดจากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และโครงสร้างครัวเรือนไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตทำให้พฤติกรรมการออมของแต่ละช่วงวัยไม่ได้เป็นไปตามข้อคาดการณ์เชิงทฤษฎีเสมอไป จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและเหตุผลเชิงทฤษฎีข้างต้น แม้ผลการศึกษาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับอายุจะยังไม่สอดคล้องกัน แต่ตัวแปรอายุยังมีความสำคัญในเชิงแนวคิดต่อการอธิบายพฤติกรรมการออม เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมีข้อจำกัดและแรงจูงใจทางการเงินที่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดอายุเป็นตัวแปรในกรอบแนวคิดและตั้งเป็นสมมติฐานเชิงไม่มีทิศทางในสมมติฐานที่ 2

ปัจจัยทางประชากรศาสตร์และสังคม

ระดับการศึกษามักถูกพิจารณาว่าเป็นตัวแปรที่เอื้อต่อการออมเงิน เนื่องจากบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ทางเลือก และความเข้าใจในการบริหาร

จัดการเงินที่ดีกว่า (Uddin, 2020) งานศึกษาในประเทศไทยหลายชิ้นพบว่า กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีอัตราการออมสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างชัดเจนในทุกช่วงอายุ (ชนินทร์ โตโพธิ์ไทย, 2564; รัฐพร โรจนหัสติน และ ชินวัฒน์ หรยางกูร, 2568) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางส่วนกลับไม่พบความเชื่อมโยงที่ชัดเจนระหว่างระดับการศึกษาและการออม (วราลักษณ์ ลิมกาญจนา และคณะ, 2563; สุพัตรา นามบุญมี, 2563) เมื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน จึงอาจตีความได้ว่า ระดับการศึกษาทั่วไปอาจเป็นเพียงตัวแทนโดยอ้อมของความสามารถในการจัดการการเงิน แต่ไม่สามารถสะท้อนความรู้และทักษะทางการเงินที่แท้จริงของบุคคลได้ทั้งหมด ข้อสังเกตดังกล่าวสอดคล้องกับ Akyol and Leka (2026) ที่ศึกษาผลของการขยายการศึกษาภาคบังคับในประเทศตุรกีจาก 5 ปี เป็น 8 ปี และพบว่า แม้การปฏิรูปดังกล่าวจะช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนอย่างชัดเจน แต่ผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนมีค่อนข้างจำกัด โดยผลเชิงบวกปรากฏเด่นเพียงบางรูปแบบของการออม เช่น การสะสมทองคำและการออมเพื่อวัยเกษียณ โดยผู้วิจัยพิจารณาว่า ระดับความรู้ทางการเงินที่ยังต่ำอาจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้จำนวนปีการศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอหากไม่ได้พัฒนาทักษะทางการเงินควบคู่กันไป อย่างไรก็ตาม ระดับการศึกษายังคงเป็นตัวแปรพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อโอกาสในการเข้าถึงความรู้ การวางแผน และการตัดสินใจทางการเงิน จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจออมเงิน อันนำไปสู่การตั้งสมมติฐานที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการตัดสินใจออมเงินยังเป็นประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อสรุปอย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีทฤษฎีกระแสหลักที่ระบุว่าเพศเป็นตัวกำหนดการออมเงินที่เป็นข้อสรุปตายตัว อย่างไรก็ตาม แนวคิดเศรษฐศาสตร์ครัวเรือน (Household Economics) และการตัดสินใจภายในครัวเรือน (Intra-household Decision-Making) ชี้ว่า เพศอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมผ่านบทบาททางเศรษฐกิจ อำนาจต่อรองและการจัดสรรทรัพยากรของสมาชิกในครัวเรือน ขณะเดียวกัน แนวคิดเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) และแนวคิดบทบาททางสังคม (Social Role Theory) อธิบายว่า ความแตกต่างด้านบทบาท ความคาดหวังทางสังคม การรับรู้ความเสี่ยง และรูปแบบการวางแผนทางการเงิน อาจทำให้ชายและหญิงมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการตัดสินใจออมให้ผลไม่สอดคล้องกัน โดยงานวิจัยบางส่วนพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจออมเงิน (รัชณี ปรีชา และ ปานแก้วตา ลัคนาวานิช, 2562) และการวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีเงินฝากของคนไทยกว่า 80 ล้านบัญชี พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนบัญชีและมียอดเงินฝากรวมสูงกว่าเพศชายถึง 2 เท่าในเกือบทุกช่วงอายุ ซึ่งสวนทางกับประเทศที่พัฒนาแล้วที่เพศชายมักจะมีเงินฝากมากกว่า (อัจฉนา ลำชา และคณะ, 2562) ในขณะที่งานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งกลับไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศกับการออม เช่น งานศึกษาของ คณินิจ พลคำมาก (2565) พิชรี สิทธิโอฬารสกุล และมะดาโอะ สุหลง (2565) และรุ่งนภา สรวงษ์ และ สุชาติ เหล่าปรีดา (2567) ความแตกต่างของผลการศึกษาเหล่านี้ อาจเกิดจากความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง ช่วงวัย รายได้ และลักษณะอาชีพ จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยด้านเพศยังไม่อาจสรุปทิศทางการสัมพันธ์กับการตัดสินใจออมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่ผ่านมาแตกต่างกันตามบริบทและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง แต่ยังมีเหตุผลรองรับทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ จึงกำหนดเพศเป็นตัวแปรในกรอบแนวคิดและตั้งเป็นสมมติฐานเชิงไม่มีทิศทางในสมมติฐานที่ 1

ปัจจัยด้านพฤติกรรมและทักษะทางการเงิน

ทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงหลัง เนื่องจากช่วยอธิบายพฤติกรรมทางการเงินที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์เพียงอย่างเดียวอาจอธิบายได้ไม่ครบถ้วน

งานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า ทักษะทางการเงินมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการตัดสินใจทางการเงินและความสำเร็จในการออม (เนาวรัตน์ ไกรเดช และ มนตรี โสคติยานุรักษ์, 2567; พูลิยา อีระธัญศิริกุล และ นลินดา รัตนวิจิตร, 2568) โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Y (เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540) ซึ่งพบว่าทักษะด้านความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงินส่งผลโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ (ปฐมากร ใจอ่อน, 2564; สุตาภรณ์ อรุณดี และคณะ, 2565) หลักฐานจากต่างประเทศสนับสนุนข้อค้นพบดังกล่าวในทิศทางเดียวกัน โดย Gebeyehu (2022) พบว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินมีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อผลลัพธ์การออมของครัวเรือนในเขต Wolaita Zone ประเทศเอธิโอเปีย และยังช่วยเพิ่มการออมในระบอบอย่างชัดเจน ขณะที่ Nguyen and Doan (2020) พบจากการสำรวจประชาชน 692 คนใน 63 จังหวัดของประเทศเวียดนามว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมการเงินระดับสูง ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมส่วนบุคคล นอกจากนี้ Hayat and Khan (2026) ยังเสนอในบริบทของประเทศอินเดียว่า ความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนวัยหนุ่มสาว ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่า ทักษะทางการเงินไม่ใช่เพียงทุนความรู้เชิงนามธรรม แต่เป็นกลไกที่ช่วยบุคคลให้เข้าใจข้อมูลทางการเงินและประเมินทางเลือกทางการเงินได้อย่างเหมาะสม จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าทักษะทางการเงินที่สูงขึ้นจะเพิ่มความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงิน และนำไปสู่การตั้งสมมติฐานที่ 5

ขณะเดียวกัน การทำบัญชีรายรับรายจ่ายสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิด Mental Accounting ของ Thaler (1985) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า บุคคลมักจัดหมวดหมู่และประเมินการใช้จ่ายของตนเองผ่านกรอบการรับรู้ทางจิตใจ การทำบัญชีรายรับรายจ่ายจึงไม่ใช่เพียงกิจกรรมในการจดบันทึก แต่เป็นกลไกที่ช่วยให้บุคคลตระหนักรู้พฤติกรรมการใช้จ่ายของตนเอง เห็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อลดการใช้จ่ายดังกล่าวและก่อให้เกิดการออมเงินในที่สุด งานศึกษาของ ชลธิชา วิริยะจงเจริญ (2563) และเอมอร ไมตรีจิตร (2560) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าการทำบัญชีรายรับรายจ่ายช่วยให้บุคคลสามารถวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลและปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายได้ดีขึ้น นอกจากนี้ หลักฐานเชิงประจักษ์ในบริบทไทยล่าสุดของ วรภร ศิลาเจริญธนกิจ และ กฤตยชญ์ คำมิ่ง (2568) ยังพบว่า ครัวเรือนที่บันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องมีพฤติกรรมการออมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าการบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอได้เป็นเพียงกิจกรรมทางบัญชี แต่เป็นกลไกเชิงพฤติกรรมที่ช่วยเชื่อมการรับรู้ทางการเงินไปสู่การออมที่เกิดขึ้นจริง เมื่อพิจารณาร่วมกับมิติด้านทักษะทางการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่ายจึงเป็นเครื่องมือเชิงพฤติกรรมที่ช่วยเปลี่ยนความรู้และการรับรู้ทางการเงินให้กลายเป็นพฤติกรรมการออมที่จับต้องได้จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและเหตุผลเชิงทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า การทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออมเงิน และนำไปสู่การตั้งสมมติฐานที่ 6

โดยสรุป การทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสะท้อนว่า การออมไม่อาจอธิบายได้ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงพฤติกรรมโดยเฉพาะทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงพัฒนารอบแนวคิดที่ผนวกรวมปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยเชิงพฤติกรรมเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินของคนไทย และนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ใน

ประเทศไทยและมีอายุระหว่าง 20-75 ปี การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แบ่งประชากรตามเขตพื้นที่เป็น 3 กลุ่ม คือ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและภาคกลาง และภูมิภาคอื่นของประเทศ โดยแยกจังหวัดอื่นออกจากเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภาคกลาง เนื่องจากผู้ที่ทำงานในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยระดับรายได้ ในช่วง 20 ปี ย้อนหลังนับตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2566 แตกต่างจากจังหวัดอื่นของประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) 2) กำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิภาคตามสัดส่วนประชากรและสัดส่วนผู้มีรายได้ 3) คัดเลือกจังหวัดภายในแต่ละชั้นภูมิด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และ 4) คัดเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนขั้นต่ำ 400 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประชากรไทยมีความแปรปรวนด้านระดับรายได้และบริบททางภูมิศาสตร์สูง ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 เท่า รวม 1,200 ตัวอย่าง เพื่อชดเชยผลกระทบจากการออกแบบกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เพิ่มความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง และเพิ่มอำนาจในการทดสอบทางสถิติ (Statistical Power) ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มีข้อความครบถ้วน สมบูรณ์จำนวน 900 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75 ของแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับการตรวจสอบ Non-response bias ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตอบและไม่ตอบแบบสอบถาม (หรือแบบสอบถามไม่สมบูรณ์) ด้วยสถิติ chi-square และ t-test พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงกรอบแนวคิดทักษะทางการเงินของ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD, 2015) และเรียบเรียงเป็นภาษาไทยตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปและปัจจัยเชิงพฤติกรรม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือน และ 2) แบบวัดระดับทักษะทางการเงิน (Financial Literacy Score: FLS) ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิดทางการเงิน (5 คะแนน) พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน) และความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน) รวม 21 คะแนน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) รายข้อของทุกมิตี้อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) สะท้อนว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นรายมิติ พบว่า มิติทักษะคิดทางการเงินมีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.80 และมิติพฤติกรรมทางการเงินมีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.83 ซึ่งอยู่ในระดับดี ขณะที่มิติความรู้ทางการเงินซึ่งเป็นข้อคำถามแบบถูก-ผิดมีค่า KR-20 เท่ากับ 0.75 ซึ่งอยู่ในระดับยอมรับได้ตามเกณฑ์ของ George and Mallery (2003) ผลดังกล่าวสะท้อนว่าเครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงและมีความเหมาะสมเพียงพอสำหรับการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้กำหนดให้การตัดสินใจออมเงินของบุคคลเป็นตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรอิสระประกอบด้วยทักษะทางการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการตัดสินใจออมเงิน ทั้งนี้ เนื่องจากตัวแปรตามมีลักษณะเป็นตัวแปรแบบทวิลักษณ์ (Binary Data) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบจำลองโพรบิท (Probit Model) ซึ่งเหมาะสำหรับการประมาณค่าความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ โดยอาศัยฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของการแจกแจงปกติมาตรฐาน ดังนั้น ค่าสัมประสิทธิ์ของ

แบบจำลองสะท้อนทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปร ส่วนการแปลผลเชิงความน่าจะเป็นพิจารณาจากค่าอิทธิพลส่วนเพิ่ม (marginal effects) โดยมีสมการดังนี้

$$\begin{aligned} saving_i = & \alpha_i + \beta_1(finliteracy_i) + \beta_2(gender_i) + \beta_3(age_i) + \beta_4(never_attend_i) \\ & + \beta_5(lower_second_i) + \beta_6(upper_second_i) + \beta_7(vocational_i) \\ & + \beta_8(bachelor_i) + \beta_9(income_i) + \beta_{10}(records_i) + \varepsilon_i \end{aligned}$$

โดยมีการกำหนดความหมายของตัวแปร คือ saving (การตัดสินใจออมเงิน) finliteracy (ระดับทักษะทางการเงิน) gender (เพศ) age (อายุ) ตัวแปรระดับการศึกษาถูกแปลงเป็นชุดตัวแปร dummy โดยใช้กลุ่ม primary (ก่อนประถมศึกษา/ประถมศึกษา หรือเทียบเท่า) เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ประกอบด้วย never_attend (ไม่เคยเรียน) lower_second (มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า) upper_second (มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า) vocational (อนุปริญญา/ ปวส./ ปวท. หรือเทียบเท่า) bachelor (ปริญญาตรี/ เทียบเท่า หรือสูงกว่า) income (รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบุคคล) และ records (การทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือน)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 900 คนในตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ตัดสินใจออมเงิน คิดเป็นร้อยละ 59.70 มากกว่าผู้ตัดสินใจออมเงิน คิดเป็นร้อยละ 40.30 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.40 มีอายุเฉลี่ย 42.83 ปี โดยมีอายุระหว่าง 20-75 ปี และมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาคือระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 15.70 สำหรับคะแนนทักษะทางการเงิน พบว่า ด้านทัศนคติทางการเงินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.856 คะแนนจาก 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.12 รองลงมาคือด้านพฤติกรรมทางการเงิน 5.618 คะแนนจาก 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 62.42 และด้านความรู้ทางการเงิน 3.893 คะแนนจาก 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55.61 ทั้งนี้ ผู้ที่ทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีร้อยละ 39.60

ตารางที่ 1 สถิติโดยรวมของตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	คำจำกัดความ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ประเภทตัวแปร
การตัดสินใจออมเงิน (saving)	0 = ไม่ตัดสินใจออม หรือ 1 = ตัดสินใจออม	0.403	binary
ระดับทักษะทางการเงิน (finliteracy)	คะแนนการวัดระดับทักษะทางการเงิน (เต็ม 21 คะแนน) ประกอบด้วย	13.367	continuous
	- ทัศนคติทางการเงิน (เต็ม 5 คะแนน)	3.856	continuous
	- พฤติกรรมทางการเงิน (เต็ม 9 คะแนน)	5.618	continuous
	- ความรู้ทางการเงิน (เต็ม 7 คะแนน)	3.893	continuous
เพศ (gender)	0 = เพศหญิง และ 1 = เพศชาย	0.486	dummy
อายุ (age)	อายุของบุคคล ตั้งแต่ 20 ถึง 75 ปี	42.828	continuous
ระดับการศึกษา			
- ไม่เคยเรียน (never_attend)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.043	dummy
- ก่อนประถมศึกษา/ประถมศึกษา หรือเทียบเท่า (primary)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.490	dummy

ตารางที่ 1 สถิติโดยรวมของตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ตัวแปร	คำจำกัดความ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ประเภท ตัวแปร
- มัธยมศึกษาตอนต้น หรือ เทียบเท่า (lower_second)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.129	dummy
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. หรือเทียบเท่า (upper_second)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.116	dummy
- อนุปริญญา/ ปวส./ ปวท. หรือ เทียบเท่า (vocational)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.066	dummy
- ปริญญาตรี/ เทียบเท่า หรือ สูงกว่า (bachelor)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.157	dummy
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (income)	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบุคคล (บาท)	7,179.820	continuous
มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือน (records)	0 = ไม่ใช่ และ 1 = ใช่	0.396	dummy

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัยจากข้อมูลแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของความสัมพันธ์ของระดับทักษะทางการเงิน ปัจจัยส่วนบุคคล และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงิน

ตัวแปร	Model 1 (Probit)	Model 2 (Logit)
	Marginal Effects	Marginal Effects
ทักษะทางการเงิน	0.037*** (0.000)	0.037*** (0.000)
เพศ	0.022 (0.439)	0.021 (0.460)
อายุ	0.0006 (0.574)	0.0005 (0.648)
ไม่เคยเรียน	-0.065 (0.416)	-0.060 (0.466)
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	0.013 (0.755)	0.008 (0.854)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า	0.012 (0.789)	0.009 (0.831)
อนุปริญญา/ ปวส./ ปวท. หรือเทียบเท่า	0.039 (0.510)	0.033 (0.567)
ปริญญาตรี/ เทียบเท่า หรือสูงกว่า	0.214*** (0.000)	0.212*** (0.000)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.00001*** (0.000)	0.00001*** (0.000)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของความสัมพันธ์ของระดับทักษะทางการเงิน ปัจจัยส่วนบุคคล และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงิน (ต่อ)

ตัวแปร	Model 1 (Probit)	Model 2 (Logit)
	Robustness Check	
	Marginal Effects	Marginal Effects
การทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือน	0.169*** (0.000)	0.167*** (0.000)
จำนวนตัวอย่าง (N)	900	900
Pseudo R ²	0.208	0.208

หมายเหตุ: ตัวเลขในตารางแสดงค่า Marginal Effects และตัวเลขในวงเล็บแสดงค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p -value) โดย *** $p < 0.001$

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัยจากข้อมูลแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองพหุคูณ (Model 1) ซึ่งพบว่า ระดับทักษะทางการเงิน ส่งผลต่อความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยพบว่า เมื่อคะแนนทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้น 1 คะแนน ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมเงินจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.70 สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลที่มีทักษะทางการเงินสูงกว่ามีแนวโน้มตัดสินใจออมเงินมากกว่า

ในส่วนของระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าเป็นเพียงระดับเดียว ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมเงินสูงกว่ากลุ่มอ้างอิงประมาณร้อยละ 21.40 นอกจากนี้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนยังส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1,000 บาท ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมเงินเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.00

ขณะเดียวกัน การทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือนส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยผู้ที่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมเงินสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำบัญชีประมาณร้อยละ 16.90 อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติในปัจจัยด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ($p > 0.05$ ในทุกกลุ่มตัวแปร) เมื่อพิจารณาตามสมมติฐานการวิจัย จึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานที่ 3, 4, 5 และ 6 ได้รับการสนับสนุนข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนสมมติฐานที่ 1 และ 2 ไม่ได้รับการสนับสนุน

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความทนทานของแบบจำลอง (Robustness Check) เพื่อยืนยันความแม่นยำของผลการวิเคราะห์ โดยเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองพหุคูณ (Probit Model) กับแบบจำลองโลจิต (Logit Model) เนื่องจากแบบจำลองทั้งสองมีข้อสมมติพื้นฐานเกี่ยวกับฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสม (Cumulative Probability Function) ที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 2 Model 2 กล่าวคือ ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ด้วยทั้งสองวิธีมีความสอดคล้องกันทั้งในด้านทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามและระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าผลการศึกษาที่ได้มีความน่าเชื่อถือและไม่มี ความอ่อนไหวต่อการเลือกใช้รูปแบบจำลอง (Model Specification Sensitivity)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบภาวะพหุสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (multicollinearity) ด้วยค่า VIF (Variance Inflation Factor) พบว่า ค่าเฉลี่ย VIF เท่ากับ 1.14 ซึ่งเป็นค่าต่ำและไม่สะท้อนปัญหาภาวะพหุสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในแบบจำลอง (The Pennsylvania State University, 2018)

เพื่อตรวจสอบการกำหนดรูปแบบจำลอง ผู้วิจัยใช้คำสั่ง linktest ภายหลังการประมาณค่าแบบจำลอง พบว่า ตัวแปรทำนาย (hat) มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ขณะที่ตัวแปรทำนายยกกำลังสอง (hatsq) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.872$) จึงไม่พบหลักฐานเพียงพอที่บ่งชี้ว่าแบบจำลองมีปัญหาการกำหนดรูปแบบผิดพลาดอย่างมีนัยสำคัญ (StataCorp, 2025a) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองด้วยคำสั่ง estat gof โดยใช้สถิติ Pearson chi-square พบว่า $p = 0.5039$ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลในระดับที่ยอมรับได้ (StataCorp, 2025b)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโพรบิทแสดงให้เห็นว่า ทักษะทางการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศและอายุไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนว่า การอธิบายพฤติกรรมกรรมการออมของคนไทยไม่อาจพิจารณาเพียงปัจจัยทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์เท่านั้น แต่ยังต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงพฤติกรรม โดยเฉพาะทักษะทางการเงินและการติดตามพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านการทำบัญชีรายรับรายจ่าย

ประเด็นที่หนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการเพิ่มขึ้นของคะแนนทักษะทางการเงิน 1 คะแนน ทำให้ความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.70 ข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายได้ด้วยมุมมองเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) ซึ่งชี้ว่า การตัดสินใจทางการเงินของบุคคลไม่ได้ตั้งอยู่บนสมมติฐานความมีเหตุผลที่สมบูรณ์เสมอไป แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการประเมินทางเลือก การควบคุมตนเอง และการวางแผนเพื่ออนาคตด้วย เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงพรรณาร่วมด้วย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านทัศนคติทางการเงินสูงกว่าด้านความรู้ทางการเงิน ซึ่งอาจสะท้อนว่าคนไทยจำนวนหนึ่งมีทัศนคติที่ดีต่อการออม แต่ยังขาดความรู้เชิงเทคนิคที่จำเป็นต่อการวางแผนและการตัดสินใจทางการเงินอย่างเหมาะสม ดังนั้น ทักษะทางการเงินจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพของการตัดสินใจทางการเงิน ลดแนวโน้มการให้ความสำคัญกับการบริโภคในปัจจุบันมากกว่าผลตอบแทนในอนาคต และนำไปสู่พฤติกรรมการออมในระยะยาวที่ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ ไกรเดช และ มนตรี โสคติยานุรักษ์ (2567) และ พุทธยา ธีระธัญศิริกุล และ นลินดา รัตนวิจิตร (2568) ที่พบว่าทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยต่อความสำเร็จในการออม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับหลักฐานจากต่างประเทศ เช่น Gebeyehu (2022) ที่พบว่าความฉลาดรู้ทางการเงินช่วยยกระดับผลลัพธ์การออมของครัวเรือนและส่งเสริมการออมในระบบในประเทศเอธิโอเปีย และ Nguyen and Doan (2020) ที่ยืนยันในบริบทประเทศเวียดนามว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมพฤติกรรมการออมส่วนบุคคล ข้อค้นพบเหล่านี้จึงช่วยยืนยันว่า บทบาทของทักษะทางการเงินต่อการออมมิได้จำกัดอยู่เฉพาะบริบทของประเทศไทย แต่ปรากฏอย่างสอดคล้องในหลายประเทศที่กำลังพัฒนา

ประเด็นที่สอง การทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ที่ทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมเงินสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำบัญชีร้อยละ 16.90 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา วิริยะจงเจริญ (2563) และ เอมอร ไมตรีจิตร (2560) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรกร ศิลาเจริญธนกิจ และ กฤตยชญ์ คำมิ่ง (2568) ที่พบว่า ครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอมีพฤติกรรมการออมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบดังกล่าวช่วยสนับสนุนว่าการบันทึกรายรับรายจ่ายอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญต่อการสร้างวินัยทางการเงินและการออมในระดับครัวเรือน และยังสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด Mental Accounting

ของ Thaler (1985) ซึ่งชี้ว่า การจัดหมวดหมู่และติดตามรายรับรายจ่ายช่วยให้บุคคลรับรู้โครงสร้างการใช้จ่ายของตนเองได้ชัดเจนขึ้น การทำบัญชีรายรับรายจ่ายจึงไม่ใช่เพียงการบันทึกข้อมูลทางการเงินเท่านั้น แต่เป็นกลไกที่ช่วยให้บุคคลมองเห็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ควบคุมการบริโภค และวางแผนจัดสรรเงินเพื่อการออมได้อย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมการออมที่มีประสิทธิภาพควรให้ความสำคัญกับเครื่องมือเชิงพฤติกรรมที่ช่วยเปลี่ยนความรู้ทางการเงินให้กลายเป็นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

ประเด็นที่สาม ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์มหภาคพื้นฐานของ Keynes (1936) และงานวิจัยของ รัชนี ปรีชา และปานแก้วตาลัคนาวาณิช (2562) และ วนิดา อินทสาร และชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ (2564) ผลดังกล่าวสะท้อนข้อจำกัดด้านงบประมาณครัวเรือน กล่าวคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น บุคคลย่อมมีส่วนต่างระหว่างรายรับและรายจ่ายมากขึ้น จึงมีความสามารถในการกักเงินไว้เพื่อการออมเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่ตัวแปรทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่ายยังคงมีนัยสำคัญแม้ควบคุมรายได้ไว้แล้ว ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการออมไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพการบริหารจัดการทางการเงินของบุคคลด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้รายได้จะเป็นเงื่อนไขที่เอื้อต่อการออมแต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการจัดการการเงินอย่างเหมาะสม

ประเด็นที่สี่ ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออมเงิน โดยผู้ที่มีการศึกษาในระดับดังกล่าวมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมเงินสูงกว่ากลุ่มอ้างอิงร้อยละ 21.40 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนินทร์ โตโพธิ์ไทย (2564) ข้อค้นพบดังกล่าวอาจสะท้อนว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาช่วยเพิ่มโอกาสในการมีรายได้สูงขึ้นในระยะต่อมา จึงเอื้อต่อการตัดสินใจออมเงินมากกว่ากลุ่มอ้างอิง ทั้งนี้ การไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาจสะท้อนว่า การศึกษาในระดับดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะสร้างความแตกต่างด้านความสามารถในการวางแผนทางการเงินอย่างชัดเจน โดยผลเชิงบวกของการศึกษาอาจเริ่มเห็นได้เด่นชัดในระดับอุดมศึกษาซึ่งเปิดโอกาสบุคคลให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางการเงินมากขึ้น ข้อค้นพบนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาอาจเป็นเพียงตัวแทนโดยอ้อมของความสามารถในการจัดการการเงินและไม่สามารถสะท้อนทักษะทางการเงินที่แท้จริงได้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Akyol and Leka (2026) ในประเทศตุรกี ที่พบว่า แม้การขยายการศึกษาภาคบังคับจะช่วยเพิ่มระดับการศึกษาได้จริง แต่ผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนกลับมีอย่างจำกัด ดังนั้น การยกระดับการศึกษาในระบบเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอ หากไม่ได้เสริมสร้างทักษะและการฝึกอบรมทางการเงินอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่กันไป

อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศและอายุกับการตัดสินใจออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณินิจ พลคำมาก (2565) และงานวิจัยของ วราลักษณ์ ลิ้มกาญจนา และคณะ (2563) ตามลำดับ ข้อค้นพบนี้อาจสะท้อนว่า ภายใต้บริบทเศรษฐกิจในปัจจุบัน ภาระค่าครองชีพ แรงกดดันทางเศรษฐกิจ และข้อจำกัดด้านสภาพคล่องได้กลายเป็นปัจจัยร่วมที่ส่งผลกระทบต่อคนในแต่ละกลุ่มประชากรในลักษณะใกล้เคียงกัน อีกนัยหนึ่ง เมื่อควบคุมปัจจัยด้านรายได้ ระดับการศึกษา ทักษะทางการเงิน และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายไว้แล้ว ปัจจัยด้านเพศและอายุเพียงลำพังอาจไม่เพียงพอที่จะอธิบายการตัดสินใจออมเงินได้อย่างชัดเจน ผลการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการออมในบริบทปัจจุบันอาจขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินมากกว่าลักษณะประชากรศาสตร์พื้นฐาน

โดยสรุป ผลการศึกษารังนี้สนับสนุนข้อเสนอสำคัญว่า การส่งเสริมการออมของภาคประชาชนควรให้ความสำคัญกับทั้งปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและปัจจัยเชิงพฤติกรรมควบคู่กัน กล่าวคือ แม้รายได้และการศึกษาจะยังมีบทบาทต่อการตัดสินใจออม แต่ทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นปัจจัย

ที่ช่วยอธิบายความแตกต่างของพฤติกรรมการออมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ควรถูกนำไปใช้ในการออกแบบมาตรการส่งเสริมการออมของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภายใต้สถานการณ์หนี้ครัวเรือนระดับสูงในประเทศไทย การมีเงินออมเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการรองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาเงินกู้ที่ก่อให้เกิดภาระดอกเบี้ยสูง องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้คือ การชี้ให้เห็นว่า นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานอย่างรายได้และการศึกษาแล้ว ปัจจัยเชิงพฤติกรรม ได้แก่ ทักษะทางการเงินและการทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อเดือนมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงินของคนไทย จึงช่วยขยายกรอบคำอธิบายการออมจากมิติทางเศรษฐกิจและประชากรศาสตร์ไปสู่มิติพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่าทักษะทางการเงิน ระดับรายได้ ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความน่าจะเป็นของการตัดสินใจออมเงิน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงโดยตรงกับผลการศึกษามีดังนี้

1. เนื่องจากทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจออมเงิน และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยังสะท้อนว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้ทางการเงินต่ำกว่าด้านทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงิน ดังนั้น ภาครัฐควรออกแบบมาตรการยกระดับความรู้ทางการเงินอย่างมุ่งเป้า โดยเฉพาะความรู้ด้านดอกเบี้ยทบต้น ภาระหนี้ มูลค่าเงินตามเวลา และการวางแผนเงินสำรองฉุกเฉิน ผ่านช่องทางดิจิทัลที่เข้าถึงกลุ่มวัยทำงานและแรงงานนอกระบบได้ง่าย ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวควรมุ่งสร้างความสามารถในการตัดสินใจทางการเงินมากกว่าการให้ข้อมูลเชิงทั่วไปเพียงอย่างเดียว ผ่านการบูรณาการความรู้ทางการเงินเบื้องต้นเข้ากับแพลตฟอร์มดิจิทัลของภาครัฐ โดยเสนอให้มีความร่วมมือระหว่างสำนักงานประกันสังคมและกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) ในการแทรกสอดความรู้สั้น ๆ เรื่องการบริหารหนี้และดอกเบี้ยทบต้นซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญของผู้มีรายได้น้อยและขาดความรู้ทางการเงินผ่านกระบวนการผู้ประกันตนใหม่และเมื่อเริ่มผ่อนชำระหนี้ กยศ. (ผ่านแอปพลิเคชัน กยศ. Connect) รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันเป้าดังเพื่อขยายผลสู่แรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ ควรกำหนดมาตรการเชิงนโยบายร่วมกับสถาบันการเงิน โดยให้ผู้ขอสินเชื่อรายย่อยต้องผ่านการประเมินและอบรมทักษะทางการเงินเบื้องต้นผ่านระบบดิจิทัลก่อนการอนุมัติเพื่อสร้างความเข้าใจในภาระหนี้ก่อนการก่อหนี้ที่แท้จริง

2. จากการศึกษาที่พบว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจออมสูงกว่า นโยบายภาครัฐจึงควรมุ่งลดช่องว่างการเข้าถึงความรู้และทักษะทางการเงินของประชาชนที่อยู่บนกระบวนอุดมศึกษา ผ่านหลักสูตรระยะสั้น การอบรมออนไลน์ และสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวสามารถพัฒนาความสามารถในการวางแผนการเงินและการออมได้ใกล้เคียงกับผู้ที่มีโอกาสทางการศึกษาสูงกว่า

3. เนื่องจากการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจออมอย่างชัดเจน กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผลักดันให้การบันทึกรายรับรายจ่ายและการทำงบประมาณส่วนบุคคลเป็นทักษะปฏิบัติพื้นฐานในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษานอกระบบ ควบคู่กับการส่งเสริมเครื่องมือดิจิทัลที่ใช้งานง่าย เช่น แอปพลิเคชันบันทึกรายรับรายจ่ายเพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถเปลี่ยนการรับรู้ด้านการเงินเป็นพฤติกรรมการออมที่ต่อเนื่องได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนาเป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวางหลายช่วงเวลาเพื่อประเมินให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าการเปลี่ยนแปลงของระดับทักษะทางการเงินและพฤติกรรมการทำบัญชีรายรับรายจ่ายส่งผลต่อการตัดสินใจออมเงินในระยะยาวอย่างไร รวมทั้งช่วยลดข้อจำกัดของการตีความเชิงเหตุผลจากข้อมูลภาคตัดขวางเพียงช่วงเวลาเดียว

2. การวิจัยในอนาคตควรขยายแบบจำลองให้ครอบคลุมตัวแปรด้านค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน และความไม่แน่นอนของรายได้มาวิเคราะห์ร่วมด้วย และอาจพิจารณาแยกวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะทางการเงินเป็นรายมิติเพื่อทำความเข้าใจว่าทัศนคติ พฤติกรรม หรือความรู้ทางการเงินด้านใดที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุด และเพื่อให้แบบจำลองมีความสมบูรณ์และครอบคลุมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณินิจ พลคำมาก. (2565). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการวางแผนก่อนวัยเกษียณอายุของเจ้าหน้าที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน). สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
https://www.wisdomking.or.th/files/media_manager/12075f8459499dd19b4bc0eed7ccbf39/research/2566/04.pdf
- ชนินทร์ โตโพธิ์ไทย. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครในช่วงโควิด 19 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2021/TU_2021_6304010041_15525_20805.pdf
- ชลธิชา วิริยะจงเจริญ. (2563). พฤติกรรมการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในเขตฝั่งธนบุรี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 3(1), 9-20.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2561.
<https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2561ThaiFLsurvey.pdf>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565.
<https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2565ThaiFLsurvey.pdf>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). “หนี้ครัวเรือน” ระบาด. อยู่ตรงไหนบนเส้นทางแก้หนี้.
<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine-issues/Phrasiam-67-2/2567-specialscoop-BOT-measures.html>
- นัฐพร โรจนหัสติน และ ชินวัฒน์ หรยางกูร. (2568, 9 กันยายน). พฤติกรรมการออมในสังคมผู้สูงอายุ. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. <https://www.pier.or.th/abridged/2025/10/>
- เนาวรัตน์ ไกรเดช และ มนตรี โสคติยานุรักษ์. (2567). การพัฒนาโมเดลการออมเพื่อการเกษียณในสังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(12), 997-1015.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปฎิมากร ใจอ่อน. (2564). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยแวดล้อมระดับมหภาค ทักษะทางการเงิน และการจัดการการเงินส่วนบุคคล ที่เป็นสาเหตุปัจจัยแห่งความสำเร็จในการออมเงินของ Gen Y เพื่อวัยเกษียณ. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 13(2), 61-74.

- บุญยฤกษ์ สุภาพจน์. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการก่อหนี้สินเชื่อส่วนบุคคล (Personal Loan) ที่ไม่มีหลักประกันของกลุ่มวัยเริ่มทำงาน (First jobbers) ในเขตกรุงเทพมหานคร** [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรีย์ สิทธิโอฬารสกุล และ มะดาโอะ สุหลง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของแรงงานนอกระบบในเขตจังหวัดปทุมธานี. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น**, 4(3), 1-17.
- รัชณี ปรีชา และ ปานแก้วตา ลัคนาวานิช. (2562). พฤติกรรมการออมเงินผ่านกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**, 40(1), 48-64.
- รุ่งนภา สรวงษ์ และ สุชาติ เหล่าปรีดา. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการออมเงินของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. **วารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร**, 6(2), 39-59.
- วนิดา อินทสาร และ ชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ. (2564). ปัจจัยเชิงประจักษ์ที่ส่งผลต่อการบริหารเงินออมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนวัยสูงอายุของประชาชนในจังหวัดชุมพร. **วารสารบริหารธุรกิจ**, 11(2), 46-56.
- วรกร ศิลาเจริญธนกิจ และ กฤตยชญ์ คำมิ่ง. (2568). การศึกษารูปแบบบัญชีครัวเรือนและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในชุมชนตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. **วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา การแพทย์และสุขภาพ**, 10(3), 869-877.
- วรลักษณ์ ลีมาญจนา, กลางใจ แสงวิจิตร, พรทิพย์ จิระธำรง, และ ศรสนีย์ สังข์สุวรรณ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ: กรณีศึกษาพนักงานธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ภาคใต้. **BU Academic Review**, 19(2), 28-45.
- วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ. (2561, 23 กรกฎาคม). **แก้หนี้ครูด้วยวินัยทางการเงิน**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://www.chula.ac.th/cuinside/11397/>
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบีธนาคาร. (2568, 21 ตุลาคม). **ทีทีบีเปิด Insight มนุษย์เงินเดือน “เดอะแบกตัวจริง” การเงินยุคนี้**. <https://www.ttbank.com/th/newsroom/detail/ttb-financial-health-check-oct-2025>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). **รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเป็นรายภาคและจังหวัด พ.ศ. 2547-2566**. https://www.nso.go.th/nsoweb/downloadFile/stat_impt/jj/file_xls_th
- สุตาภรณ์ อรุณดี, อนันต์ ธรรมชาลัย, และ แพรวพลอย สิทธิกรณ. (2565). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อสามารถดำรงชีวิตได้ในวัยเกษียณของคน Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**, 9(2), 1-17.
- สุพัทธา นามบุญมี. (2563). **พฤติกรรมการออมของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร** [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- หอการค้าไทย. (2568, 25 กันยายน). **สถานภาพหนี้ครัวเรือนไทย 2568**. หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. <https://surli.cc/nshgmn>
- หุเลีย ธีระชัยศิริกุล และ นลินดา รัตนวิจิตร. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินและพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ: กรณีศึกษาพนักงานธนาคารสีกาไทยส่วนงานเครือข่ายช่องทางธุรกิจใต้ 1. **วารสารบริหารธุรกิจและการจัดการปริทัศน์**, 17(1), 141-159.
- อัจฉนา ลำช้า, รัฐพร บุญเลิศ, สุรศักดิ์ เจิตพสุพร, และ โสมรศม์ จันทรัตน์. (2562, 16 ธันวาคม). **สองพฤติกรรมการออมของคนไทย ผ่านข้อมูลบัญชีเงินฝากธนาคารกว่า 80 ล้านบัญชีจาก DPA**. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. <https://www.pier.or.th/abridged/2019/23/>

- เอมอร์ ไมตรีจิตร. (2560). การเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนหรรษาสร้างสรรค์ เขตหนองแขม
จังหวัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารจันทร์เกษมสาร**, 23(45), 33-47.
- Akyol, P., & Leka, M. (2026). Investigating spillovers of education policy: The impact on
household saving behavior. **Borsa Istanbul Review**, 26(3), 100799.
<https://doi.org/10.1016/j.bir.2026.100799>
- Bank of America. (2024, October 22). **Paycheck to paycheck: What, who, where and why?**
<https://lakelaw.com/wp-content/uploads/2024/10/BoA-consumer-morsel-paycheck-to-paycheck-2024-10-22.pdf>
- Gebeyehu, M. G. (2022). Household saving culture and financial literacy in case of Wolaita
Zone, Ethiopia. **Global Business and Economics Review**, 27(2), 232-251.
<https://doi.org/10.1504/GBER.2022.125043>
- George, D., & Mallery, P. (2003). **SPSS for Windows step by step: A simple guide and
reference. 11.0 update** (4th ed.). Allyn and Bacon.
- Hayat, M., & Khan, R. (2026). An empirical study of saving behavior: Evidence from India. In E. D. R.
Santibanez Gonzalez, R. Sijariya, & V. Garg (Eds.), **E-financial strategies for sustainable
development: A handbook for promoting financial inclusion and ending poverty
(SDG 1)** (pp. 189-209). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781779640956-10>
- Keynes, J. M. (1936). **The general theory of employment, interest, and money.**
International Relations and Security Network.
https://www.files.ethz.ch/isn/125515/1366_keynestheoryofemployment.pdf
- Modigliani, F., & Brumberg, R. (1954). Utility analysis and the consumption function: An
interpretation of cross-section data. In K. K. Kurihara (Ed.), **Post-Keynesian
economics** (pp. 388-436). Rutgers University Press.
- Nguyen, V. T., & Doan, M. D. (2020). The correlation between financial literacy and personal
saving behavior in Vietnam. **Asian Economic and Financial Review**, 10(6), 590-603.
<https://doi.org/10.18488/journal.aefr.2020.106.590.603>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). **OECD/INFE toolkit for measuring
financial literacy and financial inclusion.** https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/2015_OECD_INFE_Toolkit_Measuring_Financial_Literacy.pdf
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2026). **OECD/INFE toolkit for
measuring financial literacy, inclusion and well-being 2026.**
https://www.oecd.org/en/publications/oecd-infe-toolkit-for-measuring-financial-literacy-inclusion-and-well-being-2026_92f2d439-en.html
- StataCorp. (2025a). **linktest—Specification link test for single-equation models in Stata 19
Base Reference Manual**. Stata Press. <https://www.stata.com/manuals/rlinktest.pdf>
- StataCorp. (2025b). **estat gof—Pearson or Hosmer-Lemeshow goodness-of-fit test. In Stata
19 Base Reference Manual**. Stata Press. <https://www.stata.com/manuals/restatgof.pdf>
- Thaler, R. (1985). Mental accounting and consumer choice. **Marketing Science**, 4(3), 199-214.
<https://doi.org/10.1287/mksc.4.3.199>

The Pennsylvania State University. (2018). **Detecting multicollinearity using variance inflation factors**. STAT 462. <https://online.stat.psu.edu/stat462/node/180/>

Uddin, M. A. (2020). Impact of financial literacy on individual saving: A study in the Omani context. **Research in World Economy**, 11(5), 123-128.

<https://doi.org/10.5430/rwe.v11n5p123>

Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). Harper & Row.